

HALLITUKSEN TASA-ARVO-OHJELMA 2008-2011

Seurantareportti syksy 2009

Kaikille
mahdollisuus
turvalliseen ja
terveelliseen
elämään.

Tasa-arvo-ohjelma. Seurantaraportti syksy 2009. Helsinki 2010. 42 s.
Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:65

ISBN 978-952-00-2967-8 (PDF)

ISSN 1797-9897 (verkkojulk.)

URN:ISBN:978-952-00-2967-8

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2967-8>

Tiivistelmä

Hallitus on sitoutunut edistämään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa kaikessa päätöksenteossään. Tasa-arvopolitiikkansa välineeksi hallitus laati tasa-arvotoimia koordinoivan ja kokoavan tasa-arvo-ohjelman, joka hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä 17.7.2008.

Ohjelma on poikkihallinnollinen ja siihen sisältyy kaikkien ministeriöiden toimenpiteitä. Ohjelman toimeenpanoa ja seuranta varten perustettiin syksyllä 2008 ministeriöiden yhteinen työryhmä, joka on arvioinut toimenpiteiden etenemistä syksyn 2009 aikana. Tämän väliarvioinnin mukaan valtaosa ohjelman 27:stä toimenpiteestä on alkuvaiheessa, seitsemässä toimenpiteessä edetään hyvin ja neljä toimenpidettä on jo toteutettu.

Hallitus käsitteli väliraporttia iltakoulussaan 25.11.2009. Ohjelmaa päätettiin täydentää mediaan ja mainontaan liittyvillä toimenpiteillä. Ohjelman toteuttamista jatketaan sitoutuneesti ja ohjelman toteutumistilanteesta raportoiva loppuraportti valmistellaan vuoden 2010 loppuun mennessä.

Avainsanat: tasa-arvo, sukupuoli, valtavirtaistaminen, palkkaerot, segregatio, työelämä, työn ja perheen yhteensovittaminen, naisiin kohdistuva väkivalta

Sammandrag

Regeringen har förbundit sig att främja jämställdheten mellan kvinnor och män i allt sitt beslutsfattande. Som ett redskap för jämställdhetspolitiken har regeringen utarbetat ett jämställdhetsprogram som samordnar och sammanställer jämställdhetsåtgärderna. Programmet antogs genom ett principbeslut av statsrådet 17.7.2008.

Programmet är tväradministrativt och innehåller åtgärder av samtliga ministerier. Hösten 2008 tillsattes en arbetsgrupp för dess genomförande och uppföljning med representanter för samtliga ministerier. Arbetsgruppen har utvärderat hur åtgärderna framskridit under hösten 2009. Enligt denna lägesrapport har största delen av programmets 28 åtgärder påbörjats, sju av dem framskrider väl och fyra av åtgärderna har redan genomförts.

Regeringen behandlade lägesrapporten vid sin aftonskola 25.11.2009. Man beslöt komplettera programmet med åtgärder som hänför sig till medierna och reklam. Genomförandet av programmet fortsätter på ett engagerat sätt, och en slutrapport om läget kommer att utarbetas före slutet av 2010.

Nyckelord: arbetsliv, förenande av arbete och familjeliv, integrering av ett jämställdhetsperspektiv, jämställdhet, kön, löneskillnader, segregation, våld mot kvinnor

Summary

The Finnish Government has undertaken to make determined efforts to promote gender equality in all its decision-making. As an instrument of its gender equality policy the Government has drawn up a Government Action Plan for Gender Equality that coordinates and collates related actions and measures. The Action Plan was adopted in the form of a Government Resolution on 17 July 2008.

The Action Plan is cross-sectoral and incorporates measures by all the Government ministries. In autumn 2008 a joint working group of the ministries was set up for the implementation and monitoring of the Action Plan. The working group has evaluated the progress of the measures during autumn 2009. According to the progress review the majority of the 27 measures defined in the Action Plan have been initiated, while seven measures are well under way and four have already been implemented.

The Government discussed the progress report at its evening session on 25 November 2009 and decided to add measures related to the media and advertising to the Action Plan. The committed efforts to implement the Action Plan will continue, and the final report on its implementation will be prepared by the end of 2010.

Key words: gender equality, gender, mainstreaming, reconciliation of work and family life, segregation, violence against women, wage differentials, working life

Sisällysluettelo

1 Ohjelman toteuttaminen 2008-2011	8
1.1 Ohjelman tausta ja käsittelyvaiheet	8
1.2 Hallituksen tasa-arvo-ohjelman 2008–2011 seurantaryhmä	9
1.3 Yhteenveto ohjelman toteumatilanteesta	9
2 Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen	12
3 Sukupuolten välisten palkkaerojen kaventaminen	17
4 Naisten urakehityksen edistäminen	21
5 Tasa-arvotietoisuuden lisääminen kouluissa ja segregaaation lieventäminen	24
6 Työn ja perhe-elämän yhtensovittamisen parantaminen	26
7 Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen	28
8 Tasa-arvotyön resurssien vahvistaminen ja tasa-arvoselonteon laatiminen	30
LIITTEET Hallituksen tasa-arvo-ohjelman 2008–2011 seurantaryhmän kokoonpano Hallituspaikkojen sukupuolijakauma valtio-omisteisissa yhtiöissä vuonna 2009 Toimenpiteiden toteuma-arvio väreillä; kesä 2009	

1 Ohjelman toteuttaminen 2008-2011

1.1 Ohjelman tausta ja käsittelyvaiheet

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2008–2011 valmisteltiin talven 2007–2008 aikana kaikkien ministeriöiden yhteistyönä. Lähtökohtana ohjelman sisällölle ovat olleet pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelma sekä hallituksen iltakoulussa 7.11.2007 asetetut suuntalinjat.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma on poikkihallinnollinen ja siihen sisältyy kaikkien ministeriöiden toimenpiteitä. Tässä väliraportissa esiteltävät seurantatiedot on koonnut ministeriöiden yhteinen seurantatyöryhmä, jonka työtä koordinoi sosiaali- ja terveysministeriö. Kansalaisjärjestöjä kuultiin ohjelman valmisteluvaiheessa huhtikuussa 2008 sekä lokakuussa 2009 väliarvioinnin yhteydessä.

Väliraportti ei sisällä laajaa analyysiä tasa-arvon tilanteesta toimenpiteiden taustalla, vaan keskittyy käytännön toimenpiteiden seurantaan. Raportissa esitellään tasa-arvo-ohjelman toimenpiteet ja niiden taustalla oleva hallitusohjelman kirjaus. Indikaattoreiden avulla, sanallisesti ja värien avulla visualisoiden on esitetty arvio siitä, miten hyvin toimenpiteiss on edistytty. Toimenpiteestä vastaava ministeriö on ilmoitettu suluissa ja arvioivan tekstin jälkeen on myös nimetty viranhaltija, jolta saa tarvittaessa lisätietoja. Nopeimmin toimien etenemisestä saa käsityksen liitteestä 3, jossa toimenpiteet on esitetty väreillä sen mukaan, miten niissä on edetty (ns. liikennevalovärit). Samaa periaatetta on käytetty varsinaisessa tekstiosuudessa. Toimenpiteiden esitysjärjestys on sama kuin tasa-arvo-ohjelmassa.

Hallitus käsitteli väliraporttia iltakoulussaan 25.11.2009. Ohjelmaa päätettiin täydentää mediaan ja mainontaan liittyvillä toimenpiteillä. Tasa-arvo-ohjelman seurantatyöryhmä ja erityisesti asianosaiset ministeriöt valmistelevat toimenpiteitä, joilla vähennetään stereotyyppisten mies- ja naiskuvien esittämistä sekä miesten ja naisten epätasa-arvoa mediassa ja mainonnassa.

Ohjelman toteuttamista jatketaan sitoutuneesti ja ohjelman toteutumistilanteesta raportoituva loppuraportti valmistellaan vuoden 2010 loppuun mennessä.

1.2 Hallituksen tasa-arvo-ohjelman 2008–2011 seurantaryhmä

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti ohjelman seurantatyöryhmän lokakuun alussa 2008 (toimikausi 15.10.2008–31.3.2011). Työryhmän puheenjohtajana toimii kansliapäällikkö Kari Välimäki sosiaali- ja terveysministeriöstä ja siinä on jäsen kaikista ministeriöistä (liite 1).

Työryhmän tehtävänä on seurata tasa-arvo-ohjelman toimenpiteiden toteutumista ja varmistaa niiden toimeenpano. Kukin ministeriö vastaa hallinnonalansa toimenpiteiden toteuttamisesta, mutta työryhmä mahdollistaa hallinnonalat ylittävän keskustelun, yhteistyön ja seurannan.

Työryhmä on alkukautensa aikana käynyt läpi kaikki tasa-arvo-ohjelman toimenpidekokonaisuudet ja keskustellut toimiin liittyvistä haasteista ja toteutumistilanteista. Eri-tyishuomiota on saanut valtavirtaistaminen, joka on kaikille ministeriöille yhteinen teema tässä ohjelmassa. Lisäpanostusta valtavirtaistamisen toteutukseen ja kehittämistyöhön on saatu vuosina 2008–2009 Euroopan unionin Progress-ohjelman osarahoittamalla ”Sukupuolisilmäläsit”-hankkeilla.

1.3 Yhteenvedo ohjelman toteumatilanteesta

Ohjelman hyväksymisestä on kesällä 2009 kulunut vuosi. Laajojen, useita hallinnonaloja koskevien kehittämistoimien näkökulmasta tämä on lyhyt aika. Monet tasa-arvo-ohjelman toimenpiteet edellyttävät useiden ministeriöiden ja muiden toimijoiden yhteistyötä. Eri-tyisesti tällaisia toimia sisältyy valtavirtaistamiseen, naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn, segregaaion purkuun ja samapalkkaisuuden edistämiseen. Nopeammin on edistytty toimenpiteissä, jotka ovat hyvin käytännöllisiä ja joiden toteuttamisvalmius on ollut hyvä ohjelman syntyhetkellä.

Ohjelman 27 toimenpiteestä valtaosan (16) toteutus on alkuvaiheessa (keltaiset). Niissä tarvitaan lisätyötä ja mahdollisesti uusia päätöksiä. Seitsemässä toimenpiteessä edetään hyvin ja ne tulevat todennäköisesti toteutumaan suunnitelmien mukaisesti (vihreät). Neljä toimenpidettä on jo toteutettu, mutta niiden vaikutuksia ja mahdollisia jatkotoimia on syytä arvioida (siniset). Seuraavassa lyhyt kuvaus toimenpidekokonaisuuksien toteumatilanteesta sekä arvio lisätoimien tarpeesta. Tarkemmat seurantatiedot on esitelty kunkin toimenpiteen alla sivulta 9 lähtien. Lista ohjelman toimenpiteistä on liitteessä 3.

Valtavirtaistaminen on ohjelman kuudesta kokonaisuudesta laajin ja ainoa, joka koskettaa kaikkia ministeriöitä. Valtavirtaistaminen on vaativaa hallinnon kehittämistyötä, jonka tavoitteena on laadukkaampi, kansalaisten tasa-arvoa lisäävä hallinto. Vaikka kaikki ministeriöt ovat käynnistäneet toimia, etenevät ne toimeenpanossa vaihtelevasti. Avainasemassa ovat toiminnalliset tasa-arvotyöryhmät ja niiden toimintaedellytysten kehittäminen. Myös valtavirtaistamisen tavoitteita, ohjausmekanismeja ja seurantaa on jämäköitettävä.

Tasa-arvon tietopalvelu perustetaan vuoden 2009 aikana Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon. Valmistelu on edennyt hyvin tarvittavien rahoituspäästösten varmistuttua. Toiminnan jatkuvuus ja tietopalvelun tehokas hyödyntäminen on turvattava.

Samapalkkaisuuden saavuttaminen on hidasta eikä muutosta juurikaan ole tapahtunut. Kolmikantainen samapalkkaisuusohjelma toimii aktiivisesti ja useita toimia ja selvityksiä on meneillään. Hallituksen tulee arvioida tilannetta ja mahdollisten lisätoimien tarvetta sekä tasa-arvo-ohjelman yhteydessä että samapalkkaisuusohjelmassa yhdessä muiden toteuttajien kanssa.

Naisten urakehitys ja naisjohtajuus:

Johtajiston sukupuolirakenne näyttää muuttuvan hitaasti. Tasa-arvo-ohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen on kuitenkin hyvässä vauhdissa ja osin toimet on jo toteutettu. Ministeri Kiviniemen asettaman työryhmän työ on valmistunut ja sen esittämien toimenpiteiden vakiinnuttaminen on käynnistymässä. Yhteiskunnallinen keskustelu sukupuolen merkityksestä johtajuudessa on ajoittain vilkasta. Määrätietoista kehitystyötä tulee jatkaa. Johtajuustilastoinnin kehittäminen on alkuvaiheessa.

Tasa-arvotietoisuuden lisääminen kouluissa ja segregaaion lieventäminen:

Tasa-arvo- ja sukupuolietoisuutta opettajankoulutuksessa sekä sukupuolietoisuutta opettajien täydennyskoulutuksessa edistetään opetusministeriön ja opetushallituksen rahoittamilla hankkeilla. On tärkeää varmistaa hankkeissa kehitettyjen hyvien käytäntöjen hyödyntäminen ja integroiminen osaksi pysyvää toimintaa. Joissakin työllisyyden ja yrittäjyyden edistämistoimissa on kiinnitetty huomiota sukupuolen merkitykseen, mutta tuloksia on vaikea arvioida.

Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantaminen:

Toimenpiteiden käynnistyminen on ollut hidasta. Vanhempainvapaajärjestelmän uudistamista selvittävä työryhmä aloittaa toimintansa syksyn 2009 aikana. Työryhmän tehtäväksi tulee vanhempainvapaajärjestelmän uudistamisen valmistelu. Isyysvapaan pidentämisestä annetaan hallituksen esitys syyskaudella 2009.

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen:

Resursseja vahvistetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL), joka tulee koordinoimaan naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyohjelman valmistelua, toimeenpanoa ja seuranta. Asianosaisissa ministeriöissä naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyn resursointia ei ole vahvistettu (yhteensä neljässä ministeriössä noin 0,85 htv). Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemisen virkamiesverkosto on asetettu ajaksi 1.4.2008–31.12.2011. Resursointi on edelleen huolestuttavan niukka ja eteneminen kehittämistyössä hidasta.

Tasa-arvotyön resurssien vahvistaminen:

Naisjärjestöjen toimintaedellytyksiä vahvistettiin 1.1.2008 alkaen vakiinnuttamalla keskeisten järjestöjen rahoitus. Tasa-arvon tietopalvelun käynnistämiseen myönnettiin varat vuoden 2008 budjetissa ja resursointiin on varauduttu budjettikehyksissä vuosiksi 2009-12. Samapalkkaisuusohjelman toimintaan osoitettu 200 000 euroa vuosittain neljän vuoden ajan. Toiminnalliset tasa-arvotyöryhmät vahvistanevat jonkin verran ministeriöiden panostusta tasa-arvotyöhön. Muita toimia resurssien vahvistamiseksi ei ole suunnitteilla.

Tasa-arvoselonteko:

Tasa-arvoselonteon valmistelu on käynnissä ja se valmistuu sovitusti vuoden 2010 aikana.

Värikoodit:

sininen =	toimenpide on toteutunut
vihreä =	toimenpide on käynnistynyt ja siinä edetään hyvin
keltainen =	toteutus on alkuvaiheessa, lisätyötä tai päätöksiä vauhdittamisessa tarvitaan

Hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan 2008-2011 kuuluvat toimenpiteet ja niiden toteutumatilanne syksyllä 2009

2 Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen

Hallitusohjelma

Sukupuolten välinen tasa-arvo on keskeinen arvo suomalaisessa yhteiskunnassa. Hallitus sitoutuu kokonaisuudessaan edistämään tasa-arvoa määrätietoisesti kaikessa päätöksenteossa.

Hallitus varmistaa, että sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan lainvalmistelussa, talousarvioprosessissa sekä muissa merkittävissä hankkeissa jo toiminnan alkuvaiheissa. Ministeriöissä järjestetään koulutusta asian edistämiseksi.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa ja terveyserojen kaventamistyössä kiinnitetään huomiota myös sukupuolinäkökulmaan.

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen tarkoittaa sitä, että kaikkia päätöksiä ja toimenpiteitä arvioidaan niin, että saadaan selville niiden vaikutukset naisiin ja miehiin. Arviointiin perustuen voidaan toimintaa kehittää tasa-arvoa edistäväksi ja estää välillisesti tai suoraan syrjivien lakien ja päätösten synty. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen tavoitteena on oikeudenmukainen ja tehokas hallinto.

Lisäpanostusta valtavirtaistamisen toteutukseen ja kehittämistyöhön on saatu vuosina 2008–2009 Euroopan unionin Progressohjelman osarahoittamalla ”Sukupuolisilmälasit”-hankkeilla. Kahden kansallisen hankkeen tavoitteena on ollut tukea ja opastaa ministeriöiden virkamiehiä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisessa sekä kehittää valtavirtaistamisen menetelmiä. Hankkeet ovat tuottanut muun muassa internetsivuston, teemaseminaarisarjan ja käsikirjan.

Valtavirtaistamisperiaatteen mukaisesti tasa-arvon edistämiseen sitoutuvat kaikki ministeriöt.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Poikkihallinnollisista politiikkaohjelmista vastaavat ministeriöt varmistavat sukupuolinäkökulman huomioon ottamisen politiikkaohjelmien suunnittelussa ja toteutuksessa. (TEM, OPM, STM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Koska sukupuolinäkökulmaa ei pääosin ole kirjattu ohjelmiin strategiatasolla, on sukupuolinäkökulman huomioiminen ohjelmissa jäänyt satunnaiseksi.

Sukupuolinäkökulmaa on toki pyritty huomioimaan politiikkaohjelmien toteutuksessa. Joitain sukupuolen kannalta merkittäviä kysymyksiä on todettu ja tunnistettu, mutta sukupuolinäkökulma puuttuu suurimmasta osasta politiikkaohjelmien toimenpidekokonaisuuksia tai sen huomioon ottamisesta ei ole tietoa. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen tavoite on erikseen mainittu vain yhdessä politiikkaohjelmassa (Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämisen politiikkaohjelma). Muissa politiikkaohjelmissa sukupuolinäkökulma nousee joissakin tiettyihin kohderyhmiin suunnatuissa asiakokonaisuuksissa (esim. naisyrittäjyyden edistäminen, työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen, miesten ja naisten elinajanodotteet).

Toisinaan sukupuolinäkökulma näkyy politiikkaohjelmien toimenpiteissä, mutta sitä ei ole erikseen raportoitu tai kirjattu ohjelman tavoitteisiin. Toisaalla sukupuolinäkökulma on kirjattu tavoitteisiin, mutta se ei näy toiminnassa. Ohjelmiin liittyvissä hankkeissa ja asiakirjoissa käytetään suurelta osin sukupuolineutraalia kieltä ja myös toimenpiteet ja tavoitteet esitetään sukupuolineutraalisti. Koska sukupuolinäkökulmaa ei ole tietoisesti kirjattu ohjelmien strategiatasolla, on sen huomioiminen jäänyt satunnaiseksi ja riippuvaiseksi ko. hankkeen tai ohjelmakokonaisuuden toteuttajista. Ilman strategiataason kirjausta ja johdon tietoista tukea asia ei välity ohjelman eri tasoille ja toimijoille.

Seurantaindikaattorit on pyritty erittelemään sukupuolen mukaan.

Vastuuhenkilö: vastuuministeri ja ohjelmajohtaja

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Ministeriöt valtavirtaistavat sukupuolinäkökulman vähintään yhteen merkittävään hankkeeseensa. (Kaikki ministeriöt)

Toimenpiteet ja arviointia:

Kunkin hankkeen on ollut tarkoitus raportoida vastaavalle ministerille jo valmisteluvaiheessa, miten se aikoo toimeenpanna ja tukea sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista hankkeen toteutuksessa. Sukupuolinäkökulma on ollut tarkoitus kirjata hankkeen tavoitteisiin ja raportoida siitä osana muuta raportointia. Seurantaindikaattorit on ohjeen mukaan pitänyt eritellä sukupuolen mukaan ja tarvittaessa muodostetaan tasa-arvotilannetta seuraavia indikaattoreita. Hankkeen käyttämät ja tuottamat tilastot pitäisi eritellä ja analysoida systemaattisesti sukupuolen mukaan.

Sukupuolinäkökulman huomioiminen on valitettavasti jäänyt satunnaiseksi useimmissa valituista hankkeista. Hankkeiksi valittiin myös henkilöstöpolitiikkaan painottuvia hankkeita, vaikka tavoitteena oli valita keskeisesti ministeriöiden toimintaan liittyviä hankkeita. Saatujen seurantatietojen perusteella valtavirtaistamista on tehty tai aloitettu yhdeksässä hankkeessa, joista kolme on henkilöstöpoliittisia. Jonkin verran väliraportointia on haitannut saatujen seurantatietojen puutteellisuus.

Nyt valittujen hankkeiden tulisi toimia hankkeiden valtavirtaistamisen pilotteina ministeriöissään. Onnistumista tässä suhteessa kyetään arvioimaan vasta tasa-arvo-ohjelman loppuraportin yhteydessä.

Hankkeiden valtavirtaistamisohjeistusta on kehitetty ja ohjeistus otetaan käyttöön ministeriöissä vuoden 2009 aikana.

Ministeriöiden valtavirtaistettavat hankkeet:

VNK	Suomalaisten tukeminen EU-toimielimien palvelukseen rekrytoitumisessa ja uralla etenemisessä
UM	Suomen ulkomaanedustuksen toimivuus; siirtojärjestelmä ja ulkomaanpalvelun ehdot työn, puolison ja perhe-elämän vuorovaikutuksen näkökulmasta
OM	Esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistus
SM	Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen Kriisinhallintakeskuksen toiminnassa
PLM	Puolustusministeriön kehittämisen toimeenpano
VM	Tulevaisuuden johtaja -hanke Tuottavuusohjelma
OPM	<i>Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma</i> Työvoima- ja koulutustarpeiden ennakoinnin kehittämishanke (osana työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman toteutusta) Urheiluseurojen ohjaajien ja valmentajien koulutushanke
MMM	Kansallinen metsäohjelma 2015
LVM	Henkilöliikennelain kokonaisuudistus – joukkoliikennelaki
TEM	<i>Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma</i> Joustoturvan uudistaminen
STM	<i>Terveystieteen edistämisen politiikkaohjelma</i> Sosiaaliturvan kokonaisuudistus SATA
YM	Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Jokaiseen ministeriöön perustetaan toiminnallinen tasa-arvotyöryhmä. (Kaikki ministeriöt)

Toimenpiteet ja arviointia:

Toiminnallisen tasa-arvotyöryhmän tehtävänä on tukea ja seurata sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ministeriön toimintoihin. Työryhmä myös tukee hallituksen tasa-arvo-ohjelman toimeenpanoa ministeriössä. 10 ministeriössä on toiminnallinen tasa-arvotyöryhmä. Kahdessa ministeriössä toiminnallisen tasa-arvotyöryhmän asettaminen (OPM) tai tasa-arvotyöryhmän tehtävien uudistaminen (UM) on vireillä. Poikkeuksellinen järjestely on VM:ssä, jossa tasa-arvoasiat käsittelee osastopäällikkökokous ja koko hallinnon osalta tasa-arvoasioilla on oma ohjausryhmänsä.

Ministeriöiden toiminnallisten tasa-arvotyöryhmien on vaikutettava siihen, että ministeriöiden käytännöt ja hallinnon prosessit muuttuvat pysyvästi. On tärkeää, että toiminnallinen tasa-arvotyöryhmä kokoontuu säännöllisesti ja sillä on suora yhteys ministeriön johtoryhmään.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Ministeriöt valmistelevat talousarvioesityksensä sukupuolinäkökulman huomioon ottaen. (Kaikki ministeriöt)

Toimenpiteet ja arviointia:

Kaikki ministeriöt ovat ottaneet sukupuolinäkökulman jollakin lailla huomioon talousarvioesityksessään. Seuranta on kehitetty. Tämä mahdollistaa ministeriön talousarvioesitysten valmistelun kehittämisen sukupuolinäkökulmasta. Jotta sukupuolinäkökulma on hyvin mukana talousarvioesityksessä, on sen oltava mukana toiminnan suunnittelussa. Talousarvion seurannassa on aloitettu yhteistyö valtiovarain controllerin toiminnon kanssa.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Sukupuolivaikutusten arviointi suoritetaan lainsäädäntöhankkeissa. (Kaikki ministeriöt)

Toimenpiteet ja arviointia:

Ministeriöiden on tarkoitus käydä etukäteen läpi kaikki suunnitellut lakiesityksensä ja päättää, missä niistä on valmistelun aikana syytä tehdä sukupuolivaikutusten arviointi. Erityistä huomiota kiinnitetään hallituksen lainsäädäntösuunnitelman hankkeiden sukupuolivaikutusten arviointiin.

Hallituksen esityksen laatimisoheissa (HELO) edellytetään, että "esityksissä on selostettava myös vaikutukset eri sukupuolten kannalta". Sukupuolivaikutusten arviointi on yhtenä teemana mukana myös oikeusministeriön ohjeissa säädösehdotusten vaikutusten arvioinnista.

Vuonna 2008 annettiin yhteensä 236 hallituksen esitystä, joista yhteensä 32 esityksessä (14 %) oli mainintoja sukupuolinäkökulmasta tai sukupuolivaikutuksista.

- **15 esityksessä (6,4 %)** sukupuolivaikutuksia perusteltiin laajemmin. Nämä esitykset valmisteltiin seuraavissa ministeriöissä: STM (7), VM (2), OM (2), TEM, PLM, UM, YM.
- **13 esityksessä (5,5%)** mainittiin (perustelematta), ettei esityksellä ole sukupuolivaikutuksia. Nämä esitykset valmisteltiin seuraavissa ministeriöissä: UM (3), VM (2), TEM (2), STM (2), MMM (2), SM, OM.
- **4 esityksessä (1,6 %)** oli tunnistettu sukupuolen merkitys, mutta asiaa ei kuitenkaan oltu huomioitu vaikutusarviointien yhteydessä (TEM, VM, STM, LVM).
- **Lopuissa 204 esityksessä (86 %)** ei ole mitään mainintaa sukupuolten tasa-arvosta tai esityksen kohdentumisesta ja vaikutuksista naisten ja miesten, tyttöjen ja poikien kannalta.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan hallinnonalan virastojen ja laitosten tulosohjaukseen. (Kaikki ministeriöt)

Toimenpiteet ja arviointia:

Asiaa on käsitelty ministeriöiden kesken. Ministeriöt ovat edenneet asiassa vaihtelevasti. Tulosohjauksen valtavirtaistamista kehitetään edelleen.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Ministeriöt järjestävät johdolleen ja henkilöstölleen koulutusta sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta. (Kaikki ministeriöt)

Toimenpiteet ja arviointia:

Kaikissa ministeriöissä on järjestetty ministeriökohtaista koulutusta yhdessä EU:n Progressohjelman Sukupuolisilmäläsitkoulutus -hankkeen kanssa. Tämän lisäksi kaikista ministeriöistä on osallistuttu Sukupuolisilmäläsit –seminaareihin.

EU-osarahoitteisten Sukupuolisilmäläsit -hankkeiden tuottamat valtavirtaistamista tukevat koulutukset päättyvät syyskuussa 2009. Ohjelman loppukaudella ministeriöiden onkin otettava aktiivisempi ja itsenäisempi rooli koulutusten järjestäjänä. Erillisten tasa-arvokoulutusten lisäksi tavoitteena tulee olla sukupuolinäkökulman integrointi ministeriöiden toiminnan sisältöjä koskeviin koulutuksiin.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Hallitus varmistaa että tasa-arvon tietopalvelu käynnistetään viimeistään vuonna 2009. (STM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Tasa-arvon tietopalvelun käynnistäminen on aloitettu Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston yhteydessä ja palvelu avataan joulukuussa 2009.

3 Sukupuolten välisten palkkaerojen kaventaminen

Hallitusohjelma

Hallituksen tavoitteena on naisten ja miesten välisten palkkaerojen selkeä kaventaminen tällä vaalikaudella. Hallitus sitoutuu kolmikantaiseen samapalkkaisuusohjelmaan, jonka toimenpidekokonaisuus toteutetaan vaalikauden aikana. Ohjelman toteuttamiselle turvataan riittävät resurssit.

Hallitus tukee osaltaan työmarkkinajärjestöjen keskinäisiä toimia sukupuolten tasa-arvon ja samapalkkaisuuden edistämiseksi. Hallitus on valmis tukemaan korotetulla valtionosuudella sellaista kuntasektorille syntyvää palkkaratkaisua, joka edistää naisvaltaisten alojen palkkojen kilpailukykyä. Korotetun valtionosuuden suuruus riippuu siitä, kuinka selkeästi kunta-sektorilla tehtävää palkkaratkaisua onnistutaan kohdentamaan koulutetuille, naisvaltaisille aloille, joiden palkkaus ei vastaa työn vaatavuutta.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Hallitus jatkaa samapalkkaisuusohjelman toteuttamista. (STM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Kolmikantaiseen samapalkkaisuusohjelmaan sisältyvillä tavoitteilla on yhteyksiä useisiin tasa-arvo-ohjelman painopisteisiin. Pää tavoitteena on naisten ja miesten keskimääräisen palkkaeron kaventaminen siten, että se vuonna 2015 on enintään 15 prosenttia. Osatavoitteina on perusteettoman määräaikaistyön vähentäminen, isien osuuden kasvu kaikista käytetyistä vanhempainpäivärahopäivistä, tasa-arvosuunnitelmien määrän ja laadun parantaminen, palkkausjärjestelmien kehittäminen sekä segregaaation lieventäminen.

Samapalkkaisuusohjelma toimii aktiivisesti ja useita toimia ja selvityksiä on meneillään. Ohjelmalle asetettiin uusi korkean tason seurantaryhmä vuosille 2007-2011. Hallitus on osoittanut ohjelmalle 200 000 euroa vuodessa neljän vuoden ajan. Vuonna 2008 ohjelman painopisteenä oli palkka- ja sopimuspolitiikka. Teemasta järjestettiin korkean tason seminaari syksyllä 2008. Samapalkkaisuusohjelma tilasi tulopoliittiselta selvitystoimikunnalta selvityksen edellisen sopimuskierroksen vaikutuksia sukupuolten välisiin palkkaeroihin. Sopimuspalkkojen korotukset olivat naisilla hieman korkeammat kuin miehillä.

Keväällä 2009 järjestettiin asiantuntijatyöpaja työelämän ja koulutuksen sukupuolen mukaisen segregaaation purkuun kohdistettujen toimien arvioimiseksi. Syksyllä 2009 järjestetään laajalle yleisölle tarkoitettu työelämän segregatiota käsittelevä seminaari. Samapalkkaisuusohjelma jatkaa hanketoimintaa. Käynnissä on kaksi isoa palkkausjärjestelmien kehittämiseen liittyvää hanketta: ”Samapalkkaisuus, tasa-arvo ja uudet palkkausjärjestelmät” –hanke (SATU) sekä ”Tasa-arvoa palkkaukseen: työn vaatavuuden sekä pätevyyden ja suoriutumisen arvioinnin toimivuus Suomessa” –hanke (TAPAS). Tutkimushankkeista vastaa Palkansaajien tutkimuslaitos ja Teknillinen korkeakoulu. Lisäksi ohjelma käynnistää segregaaation purkamiseen liittyvän hankkeen oppilaitoksissa.

Samapalkkaisuusohjelma julkaisee kaksi tutkimusraporttia tasa-arvosuunnitelmien ja palkkakartoitusten tilasta 2009-2010 (Tasa-arvolain toimivuuden seuranta ja arviointi –hankkeet). Tutkimukset toteuttaa Tampereen yliopiston työelämän tutkimuskeskus.

Samapalkka.fi- sivusto on valmistunut toimivaksi tiedonvälityskanavaksi.

Vastuuhenkilö: Outi Viitamaa-Tervonen, STM

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Hallitus arvioi naisten ja miesten välisten palkkaerojen kaventumista ja työmarkkinajärjestöjen ratkaisuja samapalkkaisuusohjelman tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Arvioinnin perusteella hallitus päättää tarvittavista toimista palkkaerojen kaventamiseksi. (STM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Samapalkkaisuusohjelman päätavoitteena on, että miesten ja naisten välinen palkkaero kaventuu vuoden 2006 olleesta noin 20 prosentista vähintään viidellä prosenttiyksiköllä vuoteen 2015 laskettuna. Naisten keskimääräinen palkka miesten palkasta vuonna 2008 on 81,17 prosenttia. Muutosta edellisestä vuodesta on 0,15 prosenttiyksikköä. Keskimääräinen palkkaeron kaventuminen viiden viimeisen vuoden aikana on ollut keskimäärin 0,19 prosenttiyksikköä vuodessa. Tällä vauhdilla ei saavuteta vuodelle 2015 asetettua päätavoitetta.

Osatavoitteet:

- perusteettoman määräaikaistyön vähentäminen
- isien osuuden kasvu kaikista käytetyistä vanhempainpäivärahapäivistä
- tasa-arvosuunnitelmien määrän ja laadun parantaminen
- palkkausjärjestelmien kehittäminen
- segregation lieventäminen

Perusteettomat määräaikaisuudet:

Määräaikaisissa työsuhhteissa työskentelevien osuus on hieman vähentynyt 2000-luvun alkuvuosista. Voidaan arvioida, että määräaikaistyön vähentämiseksi kehitetty lainsäädäntö on alkanut vaikuttaa. Määräaikaisten osuus kaikista palkansaajista vuonna 2008 oli: naiset 18,8 prosenttia, miehet 11,3 prosenttia.

Isien ja äitien osuus kaikista käytetyistä vanhempainpäivärahapäivistä:

Vuosi	Isät	Äidit
2006	5,7%	94,3%
2007	6,1%	93,9%
2008	6,6%	93,4%

Tasa-arvosuunnittelu:

STM:n teettämän Tasa-arvolain toimivuus ja arviointiselvityshankkeen tietojen mukaan vuonna 2008 tasa-arvosuunnitelma on 62 prosentilla suunnitelman tekemiseen velvoitetuista työnantajista. Palkkakartoituksen on tehnyt 60 prosenttia siihen velvoitetuista työnantajista. Selvityksen mukaan tasa-arvosuunnittelu on yleistynyt ja monipuolistunut, mutta yhteistyö henkilöstön kanssa vaatii kehittämistä. Valtion työmarkkinalaitoksen vuonna 2009 tekemän kyselyn mukaan virastoista 86 prosenttia oli tehnyt suunnitelman ja palkkakartoitus sisältyi suunnitelmaan 79 prosentilla.

Palkkausjärjestelmät:

Palkkausjärjestelmien tutkimus- ja kehittämishankkeet ovat käynnissä. Hankkeiden tavoitteena on edistää samapalkkaisuutta, oikeudenmukaista ja kannustavaa palkkausta koko sopimusrytys- ja toimialakentässä.

Segregaation lieventäminen:

Tavoitteena on, että tasa-ammateissa¹ toimivien osuus työssäkäyvistä kasvaa. Toisena tavoitteena on, että naisilla ja miehillä olisi yhtäläiset mahdollisuudet edetä vaativampiin tehtäviin ja että naisten osuus johtotehtävissä kasvaa. Molempien tavoitteiden saavuttamiseksi on käynnistetty toimia ja tilannetta kuvaavia indikaattoreita kehitetään.

Samapalkkaisuusohjelma arvioi vuoden 2009 aikana ohjelman etenemistä ja sen pää- sekä osatavoitteiden saavuttamista. Arvion perusteella tehdään päätös sisällöllisistä painopisteistä. Tasa-arvosuunnitelmien ja palkkakartoitusten laatua selvitetään edelleen ja pyritään aktivoimaan työpaikkoja samapalkkaisuutta edistävään toimintaan.

Opetusministeriö asettaa työryhmän, jonka tehtävänä on tehdä ehdotuksia perusopetuksen opetussuunnitelmien uudistamisen yhteydessä toteutettavista ja muista opetusta ja koulutusta koskevista toimenpiteistä, joilla lievennetään sukupuolen mukaista segregaatiota.

Vastuuhenkilö: Outi Viitamaa-Tervonen STM

¹ Tasa-ammattit = naisia/miehiä on 40-59 prosenttia ammatissa työskentelevistä.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Koko valtionhallintoa koskeva selvitys uusien palkkausjärjestelmien vaikutuksista samapalkkaisuuden kannalta käynnistetään vuoden 2008 aikana. (VM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Valtionhallinnossa on käynnistetty palkkauksellista tasa-arvoa koskevia selvityksiä.

Valtion työmarkkinalaitos ja pääsopijajärjestöt selvittävät naisten ja miesten palkkauksellista asemaa vuoden 2008 sopimuskauden tilanteen mukaisena. Valtion sopimusosapuolten kolme tutkimusta ovat:

- 1) Selvitys tasa-arvon kehittymisestä saman vaatavuustason tehtävissä palkkausjärjestelmittäin erikseen vuosina 2007, 2008 ja 2009. VTML, yhteyshenkilö Pentti Tuominen
- 2) Palkkatasotutkimus naisten ja miesten palkkauksellisesta asemasta työmarkkinoilla v. 2008 lopulla. VTML ja TK, yht. hlö P. Tuominen
- 3) Palkanmuodostuksen sukupuolivaikutukset regressiomallilla. VTML, yht. henkilö P. Tuominen

SATU -hankkeessa selvitetään sitä, miten uusien palkkausjärjestelmien käyttöönotto on vaikuttanut miesten ja naisten palkkaeroihin. Koko hanke valmistuu 31.12.2010. Valtion aineiston osalta tutkimuksen toteuttaa vuoden 2009 aikana Palkansaajien tutkimuslaitos ja Tilastokeskus (vastuuhenkilönä tutkimusjohtaja Reija Lilja, PT)

TAPAS -hankkeessa tutkitaan sitä, miten työn vaatavuuteen ja suorituksen arviointiin perustuvat palkkausjärjestelmät ottavat huomioon tasa-arvoisen palkkauksen perusteet. Valtiolta tässä tutkimuksessa on mukana kaksi organisaatiota sekä KELA, jossa on oma palkkausjärjestelmänsä. Tutkimus valmistuu vuoden 2011 loppuun mennessä ja toteuttajana on Teknillinen korkeakoulu (projektipäällikkö Virpi Karppinen).

Vastuuhenkilö: Leena Lappalainen, VM

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Sukupuolinäkökulma otetaan huomioon valtioneuvoston palkkausjärjestelmien yhtenäistämässä. Yhtenäistämisen vaikutukset naisten ja miesten välisiin palkkaeroihin selvitetään ja raportoidaan kevääseen 2010 mennessä. (VM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Valtioneuvoston palkkausjärjestelmän kehittäminen on kesken. Sopimus uudesta palkkausjärjestelmästä solmitaan tämän hetkisen arvion mukaan lokakuun 2009 loppuun mennessä. Raportti vaikutuksista tehdään keväällä 2010.

Vastuuhenkilö: Leena Lappalainen, VM

4 Naisten urakehityksen edistäminen

Hallitusohjelma

Hallitus edistää suunnitelmallisesti naisten urakehitystä ja naisjohtajuutta sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Valtiovarainministeriön asettama naisten urakehityksen edistämisen työryhmä valmistelee vuoden 2008 loppuun mennessä ehdotuksen keinoista, joiden avulla voidaan lisätä naisten osuutta valtionhallinnon esimies- ja johtotehtävissä. (VM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Valtionhallinnossa naisjohtajien osuus kaikista johtotehtävissä toimivista oli vuonna 2008 32,3 prosenttia. Kansliapäälliköistä 25 prosenttia on naisia, ministeriöiden osastopäälliköistä 27,3 prosenttia, virastopäälliköistä 26,1 prosenttia ja paikallistason virastopäälliköistä 37 prosenttia. Yliopistojen, korkeakoulujen ja tuomioistuinten ylimmästä johdosta vain runsas 20 prosenttia on naisia ja kehitys on viime vuosina ollut hidasta. (Naisten urakehitystä edistävän työryhmän loppuraportti; YLVA, VM/Henkilöstöosasto).

Poliittisen johdon osalta mittareina voidaan käyttää naisten osuutta valtioneuvostosta sekä valtiosihteereistä. Vuonna 2007 nimitetyn Matti Vanhasen II hallituksen ministereistä 60 prosenttia on naisia. Keväällä 2009 naisten osuus poliittisista valtiosihteereistä oli 27 prosenttia (3/11) ja ministerien erityisavustajista 54,3 prosenttia (19/35).

Naisten urakehitystä valtionhallinnossa edistävä työryhmä luovutti loppuraporttinsa ministeri Kiviniemelle tammikuussa 2009. Raportissa esitettiin 16 toimenpide-ehdotusta rekrytointiin, koulutukseen, urateihin ja seurantaan liittyen. Valtion työmarkkinalaitos (VT-ML) tiedottaa toimenpidesuosituksista esitteellä, joka jaettiin kevään 2009 aikana virastoille ja valtionhallinnon ylimmälle johdolle.

Jotta naisten määrä johdossa kasvaisi, on naisten osuuden hakijoista ja nimitetyistä lisäennäyttävä. Tähän mennessä rekrytointiprosesseista ei ole ollut saatavissa sukupuolittain eriteltyä tietoa. Naisten ja miesten osuutta hakijoista ja nimitetyistä kaikissa valtion esimies- ja johtotehtävissä aletaan seurata järjestelmällisesti Valtiokonttorin Heli-järjestelmän avulla. Heli-järjestelmän käyttäminen tähän tarkoitukseen vaatii raportoinnin kehittämistä. Asiaa valmistellaan työmarkkinalaitoksen ja Valtiokonttorin rekrytointin yhteistyönä.

Pelkästään naisille suunnatun johtamiskoulutuksen järjestämistä suunnitellaan.

Vastuuhenkilö: Kirsi Äijälä/VM, Asko Lindqvist/VM

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Valtiovarainministeriö sopii tilastokeskuksen kanssa nykyistä täsmällisempien naisten urakehitystä ja naisjohtajuutta koskevien tilastotietojen ottamisesta säännölliseen tuotantoon. (VM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Elinkeinoelämän ja järjestöjen johtotehtävien jakautumisesta naisten ja miesten kesken saatavissa oleva tieto ei ole kaikilta osin ollut riittävää, mikä on vaikeuttanut kokonaiskäsityksen saamista sekä kehittämistoimenpiteiden suuntaamista. Tilastojen kattavuutta ja täsmällisyyttä on tarpeen kehittää myös kansainvälisesti vertailukelpoisten tietojen saamiseksi. Sektorikohtaiset tiedot naisjohtajien osuudesta eri johtajuustasoilla samoin kuin tilastotiedot naisjohtajien osuudesta suhteutettuna alan ja sektorin naisvaltaisuuteen ovat tarpeen.

Tilastokeskus on tehnyt VM:lle selvityksen nykyisestä tilanteesta ja kehittämis ehdotuksista maaliskuussa 2009. Muistioon perustuen päätetään mahdollisista muutoksista tilastoinnin parantamiseksi.

EU:n WMID-indeksillä (Women and men in decision making) seurataan naisten ja miesten osuutta politiikan, hallinnon ja elinkeinoelämän johtopaikoilla. Päätöksenteon tasa-arvoa seurataan myös globaalisti, YK:n Pekingin toimintaohjelman indikaattoreilla. Kansallista tilastointia Suomessa kehitetään siten, että kehittämistyössä huomioidaan sekä kansalliset että kansainvälisen yhteistyön tarpeet.

Vastuuhenkilö: Leena Lappalainen, VM

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Ohjelmaa naisten osuuden lisäämiseksi valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallituksissa jatketaan. (VNK)

Ohjelma tavoittelee edistymistä valtion omistuksen suhteen erilaisissa yrityksissä seuraavasti:

1. Valtion kokonaan omistamien yhtiöiden hallituksissa on oltava naisia ja miehiä vähintään 40 prosenttia.
2. Yhtiöissä, joissa valtio on enemmistössä ja jotka eivät ole pörssiyhtiöitä, on 40 prosentin kiintiö hallituksissa samoin toteutettava, ellei muuhun ole nimenomaisia perusteita (yhtiöjärjestysmääräyksiä, osakassopimuksia tai muita sellaisia).
3. Yhtiöissä, joissa valtio on vähemmistössä ja jotka eivät ole pörssiyhtiöitä, on valtion pyrittävä tasa-arvon edistämiseen viime kädessä siten, että se nimeää omat ehdokkaansa hallitukseen tasa-arvotavoitteita toteuttavalla tavalla.
4. Pörssiyhtiöissä, joissa valtio on enemmistössä tai tosiasiallisen määräysvallan käyttäjä, on päästävä lähelle 40 prosentin osuutta.
5. Pörssiyhtiöissä, joissa valtiolla ei ole tosiasiallista määräysvaltaa, valtion on pyrittävä tasa-arvon edistämiseen viime kädessä siten, että se nimeää omat ehdokkaansa hallitukseen tasa-arvotavoitteita toteuttavalla tavalla.

Toimenpiteet ja arviointia:

Seurantatiedot kattavat tässä vaiheessa valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksen piirissä olevat yhtiöt. Niissä valtio on ollut oikeutettu osakassopimusten ym. rajoitteiden puitteissa nimeämään 125 hallitusjäsentä, joista naisten osuus on 45,6 prosenttia.

Kevään 2009 yhtiökokousten jälkeen tilanne on saatettu tasa-arvo-ohjelmissa edellytetyille tasoille kaikissa viidessä tavoiteryhmässä (taulukko liitteenä). Useissa yhtiöissä naisten osuus on puolet tai ylittää 50 prosenttia (Altia, Edita, Fortum, Motiva, Suomen Viljava). Tavoiteryhmässä 1 naisten osuus on keskimäärin 44,3 prosenttia ja ryhmässä 4 41,7 prosenttia. Muissa ryhmissä keskimääräisiä lukuja ei ole tarkoituksenmukaista esittää, koska niihin liittyy aiemmin mainitut rajoitukset nimitysoikeudelle (yhtiöjärjestykset, osakassopimukset, alhainen omistusosuus ilman nimeämisoikeutta). Valtion nimeämisoikeuden piiriin kuuluvien osalta omistajaohjauksen asettamat tavoitteet on saavutettu. Vertailutietona mainittakoon, että heinäkuussa 2009 kaikkien pörssi-yhtiöiden hallitusten jäsenistä naisia oli 14 prosenttia (Tilastokeskus).

Yhtiökokousten asettamat nimitysvaliokunnat ovat tietoisia valtion periaatelinjauksista. Nimitysvaliokunnissa on aina valtion edustus mukana.

Valtio tulee jatkossakin valitsemaan ja esittämään muille osakkeenomistajille kokeneita ja päteviä hallitusjäsen ehdokkaita sukupuoleen katsomatta ja vaarantamatta saavutettua tasa-arvo-ohjelman edellyttämää naisjäsenten osuuden tasoa.

Vastuuhenkilö: Jarmo Väisänen/VNK

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Hallitus jatkaa vuoropuhelua yritys sektorin kanssa naisten urakehityksen tukemiseksi. (STM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2008 noin 30 prosenttia johtajina toimivista oli naisia (Tilastokeskus). Naisten osuudessa on eroja siten, että ylempi johto ja yksityinen sektori on yleensä miehisempää. Vuonna 2008 naisten osuus pääjohtajista ja toimitusjohtajista oli 13 prosenttia, mutta järjestöjohtajista jopa 42 prosenttia. Pörssi-yhtiöiden hallitusjäsenistä naisia oli vuonna 2008 12,1 prosenttia ja vuonna 2009 14 prosenttia (07/2009, Tilastokeskus)

Hallitus jatkaa toimia naisten urakehityksen edistämiseksi ja tukee myös yrityksiä tässä työssä. STM toteutti internetissä mahdollistaminenestys.fi- mediakampanjan vuoden 2007 aikana. Toukokuussa 2008 STM järjesti yhdessä Elinkeinoelämän keskusliiton, Elinkeinoelämän Valtuuskunnan ja Henkilöstöjohdon ryhmä – HENRY ry:n kanssa seminaarin yritysten hyvistä käytännöistä naisten urakehitystä ja johtajiston monimuotoisuuden tukemiseksi. Tilaisuuteen osallistui noin 70 henkilöä yrityksistä, tutkimuslaitoksista ja hallinnosta.

Arvopaperimarkkinayhdistyksen vuonna 2008 hyväksymä uusi listayritysten hallinnointikoodi (Corporate governance code) ohjeistaa yrityksiä aiempaa velvoittavammin varmistamaan, että yritysten hallituksissa on sekä miehiä että naisia.

Sukupuolen ja päätöksenteon yhteyksistä on valmistunut ja tekeillä useita tutkimuksia, joiden edellytykset rakentavalle vuoropuhelulle sekä tehokkaille kehittämistoimille ovat parantuneet. Koska kehitys on hidasta, on tilannetta tarkkailtava ja harkittava tarpeen mukaan aktiivisempia kehittämistoimia.

Vastuuhenkilö: Annamari Asikainen STM

5 Tasa-arvotietoisuuden lisääminen kouluissa ja segregaation lieventäminen

Hallitusohjelma

Tasa-arvotietoisuutta lisätään peruskouluissa ja opettajankoulutukseen ja lastentarhanopettajien koulutukseen sisällytetään sukupuolitietoista opetusta.

Hallitus edesauttaa toimia, joilla vähennetään työmarkkinoiden jakautumista sukupuolen mukaan.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Varmistetaan, että kaikkiin opettajankoulutuksiin sisällytetään sukupuolitietoista opetusta sekä toteutetaan ja resursoidaan hanke sukupuolitietoisien opettajankoulutuksen edistämiseksi. (OPM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Opettajankoulutusta antavissa yliopistoissa on käynnissä opetusministeriön rahoittama laaja hanke (Tasuko), jonka tarkoituksena on edistää tasa-arvo- ja sukupuolitietoisuutta opettajankoulutuksessa (2008–2010). Hanke on suunnattu suomen- ja ruotsinkieliseen lastentarhan- ja luokanopettajakoulutukseen, erityisopettaja- ja aineenopettajakoulutukseen, opinto-ohjaajakoulutukseen sekä harjoittelukouluille. Ammatillisen opettajankoulutuksen kanssa käynnistetään yhteistyötä. Hankkeeseen osallistuvat kaikki opettajankoulutusta antavat yliopistot ja koordinoinnista vastaa Helsingin yliopisto, jossa hanketta johtaa

professori Elina Lahelma. Hanke selvittää sukupuolitietoisen opettajankoulutuksen nykytilannetta, tasa-arvohankkeita, käsityöopetuksen sukupuolittuneita käytäntöjä ja opiskelijoiden käsityksiä tasa-arvosta. Hankkeessa tuotetaan painettua ja verkko-opetusmateriaalia, täydennyskoulutetaan opettajankouluttajia, kehitetään opettajankoulutuksen opetussuunnitelmia, kehitetään yliopistojen tasa-arvosuunnitelmatyötä, vahvistetaan asiantuntijaverkostoa sekä järjestetään valtakunnallisia ja yliopistokohtaisia tilaisuuksia.

On tärkeää varmistaa hankkeissa kehitettyjen hyvien käytäntöjen hyödyntäminen ja integroiminen osaksi pysyvää toimintaa. Opetusministeriö tukee yliopistoja eri keinoin ottaen hankkeessa tuotettuja hyviä käytäntöjä osaksi opettajankoulutusta.

Vastuuhenkilö: Armi Mikkola OPM

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Opettajien täydennyskoulutuksiin lisätään sukupuolitietoisuutta ja tasa-arvoa edistäviä sisältökokonaisuuksia viimeistään vuodesta 2009 lähtien. (OPM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Syyskuussa 2009 käynnistyy Helsingin ja Oulun yliopistojen yhteistyönä koulutusohjelma ”Sukupuolitietoinen opetus ja ohjaus avaimena tasa-arvoiseen työelämään”. Ohjelma on suunnattu lukio- ja ammatillisen koulutuksen opettajille. Opetushallitus on myöntänyt rahoitusta 600 osallistujalle vuosina 2009–2010 toteutettavaan täydennyskoulutukseen. Lisäksi tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä osioita tai osasisältöjä on myös muissa täydennyskoulutushankkeissa erilaisilla painotuksilla. Rahoituksen suuntaamista aihealueen mukaiseen täydennyskoulutukseen jatkettaneen ensi vuonna.

Vastuuhenkilöt: Risto Hakkarainen OPH, Jouni Kangasniemi OPM

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Opetusministeriö varmistaa yhdessä kustannusyhtiöiden kanssa, että oppimateriaalit valmistellaan siten, etteivät ne pidä yllä stereotyyppisiä käsityksiä tytöistä ja pojista, miehistä ja naisista. (OPM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Ministerit Virkkunen ja Wallin tapasivat oppikirjakustantajien avainhenkilöitä kesäkuussa 2009. Oppikirjakustantajat suhtautuivat asiaan myönteisesti. Oppikirjakustantajien edustajat olivat valmiita välittämään oppikirjojen tekijöille asiaa koskevaa materiaalia. Opetusministeriö selvittää materiaalin tai ohjeistuksen laatimista.

Vastuuhenkilö: Kirsi Kangaspunta OPM

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Työmarkkinoiden jakautumista naisten ja miesten ammatteihin ja aloihin lievennetään muun muassa työllisyyden ja yrittäjyyden edistämistoimilla. (TEM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Ammattinettipalvelu kertoo erilaisista ammateista ja niissä työskentelevistä ihmisistä. Palvelua on uudistettu siten, että ammatinkuvaukset ja niihin liittyvät haastattelut rikkovat perinteistä sukupuolijakoa: haastateltavina on esim. miehiä lastentarhanopettajan ja hoitoalan ammateissa sekä naisia luonnontieteellisten, teknisten ja suojelualojen ammateissa. Ammattinettin yrittäjyyteen liittyvässä aineistokokonaisuudessa esiintyy naisyrittäjiä, jotka toimivat perinteisillä miehisisillä aloilla (muun muassa rahoitusalan konsultti).

Yrittäjistä noin 33 prosenttia on naisia. Kasvuyrittäjistä naisten osuus on erittäin pieni. Naisten yrittäjyyden edistämishankkeita tuetaan muun muassa rakennerahasto-ohjelmien kautta ja Finnveran naisyrittäjyyslainoilla. Naisyrittäjiä ohjataan hakeutumaan myös ei-tyypillisille ja kasvaville aloille. Naisten yritystoiminnan riskirahoituksen lisäämiseksi etsitään keinoja, tavoitteena yritystoiminnan kasvu. Naisyrittäjyyden edistämisen työryhmän loppuraportti valmistuu lokakuun lopussa 2009. Työryhmä tulee esittämään toimenpideehdotuksia naisyrittäjyyden edistämiseen.

Työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstöä on koulutettu tasa-arvon edistämisen ja valtavirtaistamisen sisältöihin ja menetelmiin. TE-keskuksissa ja -toimistoissa on tasa-arvoyhdyshenkilöt, jotka muodostavat tasa-arvokehittämisen avainhenkilö- ja tukiverkoston. Heidän asiantuntemustaan työvoima- ja yrityspalvelujen kehittämiseksi sukupuolinäkökulmasta jatketaan. Valtava-kehittämisohjelmassa tuotetaan sukupuolisensitiivisten työvoimapalvelujen käsikirja 2010. TEM:n osastojen ja muiden toimintayksikköjen henkilöstöille on järjestetty useita keskustelutilaisuuksia sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta työvoima-, yritys- ja ammatinvalinnanohjauspalveluihin. Toimintayksiköt ilmoittavat hankkeistaan syksyllä 2009.

Vastuuhenkilö: Ahti Avikainen TEM

6 Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantaminen

Hallitusohjelma

Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista edistetään kaikessa päätöksenteossa, ja miehiä kannustetaan perhevapaiden pitämiseen.

Pidennetään isyysvapaata 2 viikolla. Uudistus toteutetaan vuoden 2010 budjetissa. Vaalikauden aikana selvitetään vanhempainvapaajärjestelmien laajemman uudistamisen mahdollisuus.

Jotta naisten tosiasiallinen tasa-arvo työelämässä toteutuisi, korvataan työntekijän vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvat kustannukset nykyistä paremmin. Perhevapaista aiheutuvat kustannukset jaetaan nykyistä tasapuolisemmin mies- ja naisvaltaisten alojen työnantajien kesken sekä yhteiskunnan rahoitusosuutta lisätään.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Käynnistetään hallitusohjelman mukaisesti vanhempainvapaajärjestelmän uudistamista koskeva selvitys, jossa tasa-arvonäkökulma on vahvasti mukana ja jonka tavoitteena on isien kannustaminen nykyistä enemmän perhevapaiden pitoon sekä perhevapaista aiheutuvien työnantajakustannusten nykyistä tasaisempi jakautuminen nais- ja miesvaltaisten alojen työnantajien kesken. (STM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Hallitusohjelmassa sovittu isien vapaan pidentämistä (kahdella viikolla) koskeva hallituksen esitys on annettu syyskaudella 2009 ja tulee voimaan 2010. Tasa-arvopolitiikan kannalta on edelleen haasteena isä vanhempainvapaille kannustavien mallien, kuten isän oman vanhempainvapaajakson luominen. Vanhempainvapaajärjestelmän uudistamista selvittävä ja valmisteleva työryhmä on asetettu 1.9.2009 alkaen (STM/VAO)

Vastuuhenkilö: Pekka Humalto STM

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Vanhempainvapaajärjestelmän selvittelytyössä otetaan huomioon sosiaaliturvan uudistamiskomitean mahdolliset ehdotukset. (STM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Sosiaaliturvauudistuksen peruslinjaukset ovat valmistuneet 27.1.2009 (STM julkaisuja 2009:10). Peruslinjauksissa esitetään kolme perhepolitiikkaan liittyvää esitystä (kohdat 4.8 – 4.10). Ne koskevat muun muassa äidin vanhempainpäivärahojen tasojen yhtenäistämistä sekä kotihoidontuen perusosan korottamista alle puolitoistavuotiaan lapsen osalta. Perhevapaakokonaisuus valmistellaan STM:n perhevapaatyöryhmässä. Sata-komitean työ päättyy 31.12.2009, joten komitean toimeentuloturvajärjestelmää koskevat ehdotukset ovat perhevapaatyöryhmän käytössä.

Vastuuhenkilö: Pekka Humalto STM

7 Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen

Hallitusohjelma

Hallitus määrittää sisäisen turvallisuuden keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet poikkihallinnollisesti sisäisen turvallisuuden ohjelmassa. Ohjelman painopistettä laajennetaan muun muassa ... lähisuhdeväkivaltaan ... ja ihmiskaupan estämiseen. Tehdään alan, erityisesti poliisin, henkilöstötarpeista pitkän aikavälin suunnitelma.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Varmistetaan naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyn (osana lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyä) asiantuntemuksen jatkuvuus ao. ministeriöissä. (OM, SM, STM, UM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut virkamiestyöryhmän koordinoimaan ministeriöiden välistä toimintaa lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ajalle 1.4.2008-31.12.2011. Virkamiestyöryhmässä on edustajia OM:stä, SM:stä, STM:stä, UM:stä ja OPH:sta. Virkamiestyöryhmä on oleellinen ministeriöiden välisen yhteistyön, asiantuntemuksen kasvattamisen ja tiedonvaihdon kannalta.

Rikoksantorjuntaneuvoston (OM) sihteeristössä työskentelee yksi virkamies, jonka vastuulla on naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseen liittyvät asiat (arvioitu osuus työajasta noin 25 %).

SM:n poliisitoimintayksikössä (SM/PO/PY) on yksi virkamies, jonka tehtävänä on koordinoita poliisin toimenpiteitä väkivallan vähentämiseksi, mukaan lukien naisiin kohdistuva väkivalta (arvioitu osuus työajasta noin 10 %).

STM:ssä (HTO) lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisy on määritelty osaksi yhden virkamiehen työnkuvaan (arvioitu osuus työajasta noin 25-30 %). Lisäksi tasa-arvoyksikössä naisiin kohdistuvan väkivallan kysymykset kuuluvat yhden virkamiehen työnkuvaan (arvioitu osuus työajasta noin 20 %).

Pääasiallisesti lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisystä STM:n hallinnonalalla vastaa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, jossa tehtäväalueesta vastaa yksi pysyvä viranhaltija (arvioitu osuus työajasta 100 %). THL:ssa resurssit lisääntyivät kolmeksi vuodeksi, kun uusi kehittämisspäällikkö aloitti työn (1.9.2009-31.8.2012).

Yhteensä neljässä vastuuministeriössä naisiin kohdistuvan ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn on käytettävissä vajaa yhden henkilön työpanos (0,85 htv) sekä THL:ssa jatkossa kaksi henkilöä.

Vastuuhenkilö: Taina Riski STM

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Vahvistetaan lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn koordinaatiota ja resursseja. (STM)

Toimenpiteet ja arviointia:

STM:n ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) välisen tulossopimuksen (2009-2011) mukaisesti THL vahvistaa lähisuhde- ja perheväkivallan koordinoitua ja koordinoi naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyohjelman valmistelua. THL:een on vahvistettu haettavaksi määräaikainen (01.09.2009 – 31.08.2012) asiantuntijatehtävä (kehittämispäällikkö), joka liittyy sukupuolittuneen väkivallan ehkäisyyn. Asiantuntijan tehtävänä on laaja-alaisesti tutkia ja kehittää sukupuolittuneen väkivallan vastaista toimintaa sekä koordinoita poikkialueellista naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen toimintaohjelman valmistelua, toimeenpanoa ja seurantaa. Aiemmin THL:ssa on toiminut yksi henkilö lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyssä.

Vastuhenkilö: Helena Ewalds THL

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Laaditaan poikkialueellinen ohjelma naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi. Ohjelman laatimisessa kuullaan järjestöjä ja sen rakentamisessa otetaan huomioon päätökset, jotka hallitus tekee sisäisen turvallisuuden ohjelman toimenpiteistä. (SM, OM, STM, UM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Ohjelman laatimista ei ole voitu aloittaa resurssien puutteen vuoksi. Ohjelman laatiminen aloitettaneen syksyn 2009 aikana THL:n koordinoimana.

Vastuhenkilö: Helena Ewalds THL

8 Tasa-arvotyön resurssien vahvistaminen ja tasa-arvoselonteon laatiminen

Hallitusohjelma

Tasa-arvotyötä toteuttavien viranomaisten ja naisjärjestöjen toiminnan edellytyksiä ja resursseja vahvistetaan.

Hallitus antaa vaalikauden aikana eduskunnalle selonteon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Hallitus on vahvistanut naisjärjestöjen toimintaedellytyksiä antamalla eduskunnalle esityksen eräiden naisjärjestöjen rahoituksen vakinaistamisesta. Tätä koskeva laki tuli voimaan 1.1.2008. Naisjärjestöjen valtionapu vuodelle 2008 on kolmanneksen vuotta 2007 suurempi.

Tasa-arvotyötä tekevien viranomaisten ja naisjärjestöjen toiminnan edellytysten ja resurssien vahvistamista on syytä selvittää hallitusohjelman mukaisesti.

Toimenpiteet ja arviointia:

Hallitus on vakinaistanut eräiden naisjärjestöjen rahoituksen vuodesta 2008 alkaen.

Tasa-arvon tietopalvelun käynnistämiseen on myönnetty varat vuosien 2008-09 budjettiin (180 000 euroa). Lisäksi tietopalvelulle on varattu 180 000 euroa/vuosi toimintamäärärahaa budjettikehyksiin seuraaviksi neljäksi vuodeksi (2009-12).

Samapalkkaisuusohjelmalle on myönnetty 200 000 euroa/vuosi neljän vuoden ajan. Tästä kustannetaan muun muassa kahden ohjelmaa koordinoivan henkilön työpanos sosiaali- ja terveysministeriössä.

Toiminnalliset tasa-arvotyöryhmät vahvistavat tasa-arvotyön resursseja ministeriöissä (koordinaattori-sihteerien työpanos, puheenjohtajien työpanos, osastojen välinen yhteistyö ja työryhmän jäsenten osallistuminen valmisteluun)

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma

Hallitus laatii selonteon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta hallituskauden aikana (STM)

Toimenpiteet ja arviointia:

Selonteon tarkoituksena on arvioida ja linjata hallituksen tasa-arvopoliittisia toimia sekä naisten ja miesten tasa-arvokehitystä. Vastaavaa ei Suomessa ole aikaisemmin tehty. Valmistelu on aloitettu syksyllä 2008. Selonteon teemoiksi on valittu: työelämä, työn ja perheen yhteensovittaminen, koulutus ja tutkimus, naisiin kohdistuva väkivalta, päätöksenteko, tasa-arvopolitiikan organisaatio ja sen muutokset, sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen sekä miehet ja tasa-arvo. Maahanmuuttoon liittyviä kysymyksiä tarkastellaan selonteossa läpileikkaavasti.

Selontekoa valmisteleva työryhmä on aloittanut toimintansa huhtikuussa 2009. Kuulemis-tilaisuus kansalaisjärjestöille järjestettiin toukokuussa 2009 selonteon pääteemoista. Tilaisuudessa nostettiin esille myös sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden risteyskohtiin liittyviä kysymyksiä. Ensimmäinen selontekoon liittyvä taustaselvitys valmistui huhtikuussa, loput taustaselvityksistä valmistuvat syksyn 2009 aikana. Selonteko annetaan eduskunnalle syksyllä 2010.

Vastuuhenkilöt: Eeva Raevaara ja Taina Riski STM

Hallituksen tasa-arvo-ohjelman 2008-2011 seurantatyöryhmä

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti hallituksen tasa-arvo-ohjelman seurantatyöryhmän lokakuun alussa 2008 (toimikausi 15.10.2008–31.3.2011). Ryhmän tehtävänä on seurata tasa-arvo-ohjelman toimenpiteiden toteutumista ja varmistaa niiden toimeenpano.

Työryhmän puheenjohtajana toimii kansliapäällikkö Kari Välimäki sosiaali- ja terveysministeriöstä ja varapuheenjohtajana ylijohtaja Raimo Ikonen sosiaali- ja terveysministeriöstä. Ministeriöiden nimittämienä jäseninä ja varajäseninä työryhmässä toimivat seuraavat henkilöt (varajäsen suluisissa): valtioneuvoston kansliasta vanhempi hallitussihteeri Kari Peltonen (kehittämispäällikkö Kirsi Valto); ulkoasiainministeriöstä ulkoasiainneuvos Jorma Paukku (ulkoasiainneuvos Anna-Maija Korpi), oikeusministeriöstä henkilöstöpäällikkö Arja Apajalahti-Laine (hallintojohtaja Olli Muttilainen), sisäasiainministeriöstä henkilöstöpäällikkö Tiina Kukkonen-Suvivuo (hallintojohtaja Janne Kerkelä), puolustusministeriöstä ylitarkastaja Aila Helenius (hallitusneuvos Jari Kajavirta), valtiovarainministeriöstä finanssineuvos Leena Lappalainen (finanssineuvos Pentti Tuominen), opetusministeriöstä johtaja Kirsi Lindroos (suunnittelija Mikko Cortés-Téllez), maa- ja metsätalousministeriöstä lainsäädäntöneuvos Timo Rämänen (neuvotteleva virkamies Sirpa Karjalainen), liikenne- ja viestintäministeriöstä neuvotteleva virkamies Mika Mäkilä (controller Marja Heikkinen-Jarnola), työ- ja elinkeinoministeriöstä neuvotteleva virkamies Hillevi Lönn (ylitarkastaja Antti Närhinen), ympäristöministeriöstä hallitusneuvos Satu-Kaarina Virtala (ylitarkastaja Peter Fredriksson), sosiaali- ja terveysministeriöstä pääsihteeri Lauri Pelkonen (finanssineuvos Marja-Liisa Parjanne). Asiantuntijajäsenenä työryhmässä on johtaja Tarja Heinilä-Hannikainen ja sihteereinä toimivat ylitarkastaja Päivi Yli-Pietilä (04/2009 saakka), ylitarkastaja Annamari Asikainen ja ylitarkastaja Hanna Onwen-Huma (05/2009 alkaen), kaikki sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Hallituspaikkojen sukupuolijakauma valtio-omisteisissa yhtiöissä v. 2009

Tilanne kevään 2009 yhtiökokousten jälkeen (suluissa edellinen vuosi)

Yhtiö	Valtion om.osuus	Jäsenten lkm	Naisia	%
Altia	100,0	7 (6)	4 (3)	57,1 (42,9)
Arek	9,0	7 (7)	1 (1)	14,3 (14,3)
Art and Design				
City Helsinki	35,2	7 (7)	2 (2)	28,6 (28,6)
Boreal Kasv.jal.	65,0	5 (6)	1 (1)	20,0 (16,7)
Destia	100,0	7 (7)	3 (3)	42,9 (42,9)
Edita	100,0	7 (6)	4 (3)	57,1 (50,0)
Ekokem	34,1	7 (6)	3 (3)	42,9 (42,9)
Elisa*/UUSI	9,6	6	1	16,6
FCG	6,1	7 (7)	1 (1)	14,3 (14,3)
Fingrid	12,3	7 (7)	2 (2)	28,6 (28,6)
Finnair*	55,8	8 (8)	3 (2)	37,5 (25,0)
Fortum*	50,8	6 (7)	3 (3)	50,0 (42,9)
Gasum	24,0	7 (7)	2 (2)	28,6 (28,6)
Governia /UUSI	100,0	3	1	33,3
Haus	100,0	6 (5)	2 (2)	33,3 (40,0)
Itella	100,0	9 (9)	4 (4)	44,4 (44,4)
Kemijoki	50,1	7 (7)	1 (2)	14,3 (28,6)
Labtium	100,0	5 (5)	2 (2)	40,0 (40,0)
Motiva	100,0	6 (6)	3 (3)	50,0 (50,0)
Neste Oil *	50,1	8 (8)	3 (3)	37,5 (37,5)
Patria	73,2	6 (9)	1 (3)	16,6 (33,3)
Rahapaja	100,0	6 (5)	2 (2)	33,3 (40,0)
Raskone	85,0	7 (6)	3 (4)	42,9 (57,1)
Silta	10,2	6 (5)	0 (0)	0,0 (0,0)
Solidium	100,0	7 (3)	3 (1)	42,9 (33,3)
Suom.Siem.p.kesk,	22,0	6 (7)	0 (0)	0,0 (0,0)
Suomen Viljava	100,0	5 (6)	3 (1)	60,0 (50,0)
Vapo	50,1	6 (6)	2 (2)	33,3 (33,3)
VR-Yhtymä	100,0	8 (8)	3 (3)	37,5 (37,5)

Pörssiyhtiöt *

Toimenpiteiden toteuma-arvio

sininen = toimenpide toteutunut

vihreä = toimenpide on käynnistynyt ja siinä edetään hyvin

keltainen = toteutus on alkuvaiheessa, lisätyötä tai päätöksiä vauhdistamisesta tarvitaan

Valtavirtaistaminen

Poikkihallinnollisista politiikkaohjelmista vastaavat ministeriöt varmistavat sukupuolinäkökulman huomioon ottamisen politiikkaohjelmien suunnittelussa ja toteutuksessa. (TEM, OPM, STM)

Ministeriöt valtavirtaistavat sukupuolinäkökulman vähintään yhteen merkittävään hankkeeseensa. (Kaikki ministeriöt)

Jokaiseen ministeriöön perustetaan toiminnallinen tasa-arvotyöryhmä. (Kaikki ministeriöt)

Ministeriöt valmistelevat talousarvioesityksensä sukupuolinäkökulman huomioon ottaen. (Kaikki ministeriöt)

Sukupuolivaikutusten arviointi suoritetaan lainsäädäntöhankkeissa. (Kaikki ministeriöt)

Sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan hallinnonalan virastojen ja laitosten tulosohjaukseen. (Kaikki ministeriöt)

Ministeriöt järjestävät johdolle ja henkilöstölle koulutusta sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta. (Kaikki ministeriöt)

Hallitus varmistaa että tasa-arvon tietopalvelu käynnistetään viimeistään vuonna 2009. (STM)

Sukupuolten välisten palkkaerojen kaventaminen

Hallitus jatkaa samapalkkaisuusohjelman toteuttamista. (STM)

Hallitus arvioi naisten ja miesten välisten palkkaerojen kaventumista ja työmarkkinajärjestöjen ratkaisuja samapalkkaisuusohjelman tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Arvioinnin perusteella hallitus päättää tarvittavista toimista palkkaerojen kaventamiseksi. (STM)

Koko valtionhallintoa koskeva selvitys uusien palkkausjärjestelmien vaikutuksista samapalkkaisuuden kannalta käynnistetään vuoden 2008 aikana. (VM)

Sukupuolinäkökulma otetaan huomioon valtioneuvoston palkkausjärjestelmien yhtenäistämässä. Yhtenäistämisen vaikutukset naisten ja miesten välisiin palkkaeroihin selvitetään ja raportoidaan kevääseen 2010 mennessä. (VM)

Naisten urakehityksen edistäminen

Valtiovarainministeriön asettama naisten urakehityksen edistämisen työryhmä valmistelee vuoden 2008 loppuun mennessä ehdotuksen keinoista, joiden avulla voidaan lisätä naisten osuutta valtionhallinnon esimies- ja johtotehtävissä. (VM)

Valtiovarainministeriö sopii tilastokeskuksen kanssa nykyistä täsmällisempien naisten urakehitystä ja naisjohtajuutta koskevien tilastotietojen ottamisesta säännölliseen tuotantoon. (VM)

Ohjelmaa naisten osuuden lisäämiseksi valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallituksissa jatketaan. (VNK)

Hallitus jatkaa vuoropuhelua yrityssektorin kanssa naisten urakehityksen tukemiseksi. (STM)

Tasa-arvotietoisuuden lisääminen kouluissa ja segregaaation lieventäminen

Varmistetaan, että kaikkiin opettajankoulutuksiin sisällytetään sukupuolittietoista opetusta sekä toteutetaan ja resursoidaan hanke sukupuolittietoisuuden opettajankoulutuksen edistämiseksi. (OPM)

Opettajien täydennyskoulutuksiin lisätään sukupuolittietoisuutta ja tasa-arvoa edistäviä sisältökokonaisuuksia viimeistään vuodesta 2009 lähtien. (OPM)

Opetusministeriö varmistaa yhdessä kustannusyhtiöiden kanssa, että oppimateriaalit valmistellaan siten, etteivät ne pidä yllä stereotyyppisiä käsityksiä tytöistä ja pojista, miehistä ja naisista. (OPM)

Työmarkkinoiden jakautumista naisten ja miesten ammatteihin ja aloihin lievennetään mm. työllisyyden ja yrittäjyyden edistämistoimilla. (TEM)

Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantaminen

Käynnistetään hallitusohjelman mukaisesti vanhempainvapaajärjestelmän uudistamista koskeva selvitys, jossa tasa-arvonäkökulma on vahvasti mukana ja jonka tavoitteena on isien kannustaminen nykyistä enemmän perhevapaiden pitoon sekä perhevapaista aiheutuvien työnantajakustannusten nykyistä tasaisempi jakautuminen nais- ja miesvaltaisten alojen työnantajien kesken. (STM)

Vanhempainvapaajärjestelmän selvittelytyössä otetaan huomioon sosiaaliturvan uudistamiskomitean mahdolliset ehdotukset. (STM)

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen

Varmistetaan naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn (osana lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyä) asiantuntemuksen jatkuvuus ao. ministeriöissä. (OM, SM, STM, UM)

Vahvistetaan lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyyn koordinaatiota ja resursseja. (STM)

Laaditaan poikkihallinnollinen ohjelma naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi. Ohjelman laatimisessa kuullaan järjestöjä ja sen rakentamisessa otetaan huomioon päätökset, jotka hallitus tekee sisäisen turvallisuuden ohjelman toimenpiteistä. (SM, OM, STM, UM)

Tasa-arvotyön resurssien vahvistaminen ja tasa-arvo-selonteon laatiminen

Tasa-arvotyötä toteuttavien viranomaisten ja naisjärjestöjen toiminnan edellytyksiä ja resursseja vahvistetaan.

Hallitus laatii selonteon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta hallituskauden aikana (STM)

- 2009:
- 1 Sikiön poikkeavuuksien seulonta. Seulonta-asetuksen täytäntöönpanoa tukevan asiantuntijaryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2754-4 (nid.) ISBN 978-952-00-2755-1 (PDF)
 - 2 Selvitys EVO-pisteitä tuottaneista terveystieteellisistä julkaisuista vuosilta 2003-2005. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2756-8 (PDF)
 - 3 Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Mieli 2009 -työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi.
ISBN 978-952-00-2767-4 (nid.) ISBN 978-952-00-2768-1 (PDF)
 - 4 Raskaan olevien päihdeongelmaisten naisten hoidon varmistaminen -työryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2769-8 (PDF)
 - 5 Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet 2009.
ISBN 978-952-00-2770-4 (nid.) ISBN 978-952-00-2771-1 (PDF)
 - 6 Enhetliga grunder för icke-brådskande vård 2009. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2773-5 (PDF)
 - 7 Skenaarioita sosiaalimenoista. Terveystieteellisten vaikutukset ja analyysimallin esittely.
ISBN 978-952-00-2774-2 (nid.) ISBN 978-952-00-2775-9 (PDF)
 - 8 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelma vuodelle 2009. (Vain verkossa) ISBN
978-952-00-2776-6 (PDF)
 - 9 Salme Kallinen-Kräkin . Kaste-ohjelman valtakunnallinen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2008-2011.
(Moniste)
ISBN 978-952-00-2777-3 (nid.) ISBN 978-952-00-2778-0 (PDF)
 - 10 Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) ehdotus sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen keskeisistä
linjauksista. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2779-7 (nid.) ISBN 978-952-00-2780-3 (PDF)
 - 11 Katja Uosukainen, Hanna-Leena Autio, Minna Leinonen. Tasa-arvosuunnitelmat ja palkkakartoitukset
Suomessa 2008. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2781-0 (nid.) ISBN 978-952-00-2782-7 (PDF)
 - 12 Mikko Wennberg, Olli Oosi, Kaisa Alavuotunki, Sirpa Juutinen, Henrik Pekkala. Sosiaalialan
kehittämishankkeen arviointi. Loppuraportti: Tulosten ja vaikutusten arviointi.
ISBN 978-952-00-2793-3 (nid.) ISBN 978-952-00-2794-0 (PDF)
 - 13 Selvitys ensihoidon ja sairaankuljetuksen kehittämisestä. Sairaankuljetuksen ja ensihoidon kehittämisen
ohjausryhmän loppuraportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2795-7 (PDF)
 - 14 Tuottava, tuloksellinen ja laadukas työsuojeluvalvonta 2015. Työsuojeluhallinnon resurssityöryhmän
raportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2796-4 (nid.) ISBN 978-952-00-2797-1 (PDF)
 - 15 Tupakkapoliittisia lakimuutoksia ja toimia valmistelevalle työryhmän loppu- ja väliraportit. Ehdotukset
tupakkalain ja tupakkaverolain muutoksiksi.
ISBN 978-952-00-2806-0 (nid.) ISBN 978-952-00-2807-7 (PDF)

- 16 Sanna Parrila. Perhepäivähoitohenkilöstön osaamisen kehittäminen. PERHOKE-hankkeen loppuraportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2808-4 (nid.) ISBN 978-952-00 2809-1 (PDF)
- 17 Vaihtoehtohoitojen sääntelytarve. Vaihtoehtohoitoja koskevan lainsäädännön tarpeita selvittäneen työryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2810-7 (PDF)
- 18 Kosteusvauriot työpaikoilla. Kosteusvauriotyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2811-4 (nid.) ISBN 978-952-00-2812-1 (PDF)
- 19 Hannu Jokiluoma, Hannele Jurvelius. Työsuojelupiirien tuottavuusryhmän loppuraportti. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2813-8 (nid.) ISBN 978-952-00-2814-5 (PDF)
- 20 Plan för mentalvårds- och missbruksarbete. Förslag av arbetsgruppen Mieli 2009 för att utveckla mentalvårds- och missbruksarbete fram till år 2015. (Endast på webben)
ISBN 978-952-00-2819-0 (PDF)
- 21 Huumausainepolitiikan kertomus v. 2008 valtioneuvostolle. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2820-6 (PDF)
- 22 Toivo Niskanen, Hannu Kallio, Paula Naumanen, Jouni Lehtelä, Mika Lauhamo, Jorma Lappalainen, Jarmo Sillanpää, Erkki Nykyri, Antti Zitting, Matti Hakkola. Riskinarviointia koskevien työturvallisuus- ja työterveyssäännösten vaikuttavuus. ISBN 978-952-00-2821-3 (nid.) ISBN 978-952-00-2822-0 (PDF)
- 23 Salme Kallinen-Kräkin. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma Kaste 2008-2011. Hankeavustusopas. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2823-7 (PDF)
- 24 Neuvonta- ja palveluverkosto ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2833-6 (PDF)
- 25 Simone Ghislandi, Joni Hokkanen, Aki Kangasharju, Ismo Linnosmaa, Matteo Galizzi, Marisa Miraldo, Hannu Valtonen. Reference pricing in Finnish pharmaceutical markets. Pre-policy evaluation. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2835-0 (PDF)
- 26 Nationella utvecklingsprogrammet för social- och hälsovården (KASTE) 2008-2011. Handbok om projektunderstöd. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2836-7 (PDF)
- 27 Göran Bondjers, Paulien Bongers, Marilyn Fingerhut, Timo Kauppinen, Stavroula Leka, Paul Schulte, Vappu Taipale, Hannu Uusitalo. Meeting future needs of finnish working life through a healthy workforce. 2009 international evaluation of the Finnish Institute of Occupational Health.
ISBN 978-952-00-2837-4 (pb) ISBN 978-952-00-2838-1 (PDF)
- 28 Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2847-3 (nid.) ISBN 978-952-00-2848-0 (PDF)

-
- 29 Esitys varhaiskasvatusalan koulutuksen valtakunnalliseksi arvioimiseksi. Varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin valmisteluryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2851-0 (PDF)
 - 30 Lasten seksuaalisen hyväksikäytön selvittäminen. Työryhmän muistio.
(Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2852-7 (PDF)
 - 31 Oikeuslääkinnän organisointia Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa selvittävän työryhmän väliraportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2853-4 (PDF)
 - 32 Arvo Myllymäki. Eläketurvakeskusta koskevan sääntelyn uudistamistarpeiden selvittäminen. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2859-6 (nid.) ISBN 978-952-00-2860-2 (PDF)
 - 33 Evankelis-luterilaisen kirkon eläkejärjestelmän uudistamistyöryhmän mietintö.
(Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2861-9 (PDF)
 - 34 Oppilas- ja opiskelijahuoltotyöryhmän toimenpide-ehdotukset. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2868-8 (PDF)
 - 35 Poronhoitajien sijaisapukokeilu. Poronhoitajien sijaisapukokeilua valmistelleen työryhmän muistio. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2869-5 (PDF)
 - 36 Rådgivnings- och servicenätverk för att främja äldre personers välfärd och hälsa. En förkortad version av rapporten. (Endast på webben)
ISBN 978-952-00-2875-6 (PDF)
 - 37 Tavoitteena tasa-arvo. Keskustelua rajat ylittävästä prostituutiosta. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2882-4 (nid.) ISBN 978-952-00-2883-1 (PDF)
 - 38 Potilasturvallisuuden edistämisen ohjausryhmä ja työvaliokunnat edistävät potilasturvallisuutta. Ohjausryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2884-8 (PDF)
 - 39 Yrittäjien sosiaaliturvan kehittäminen. Yrittäjät 2009 -työryhmän muistio.
(Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2885-5 (PDF)
 - 40 Sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalan laboratoriotoimintaa selvittävän työryhmän raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2886-2 (PDF)
 - 41 Traumaattisten tilanteiden psykososiaalinen tuki ja palvelut. Työryhmän muistio.
(Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2889-3 (PDF)

-
- 42 Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta. Toimintakertomus 2008. Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland. Verksamhetsberättelse 2008. The National Board of Inter-Country Adoption Affairs. Annual Report 2008. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2890-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-2891-6 (PDF) (fin)
ISBN 978-952-00-2892-3 (PDF) (swe)
ISBN 978-952-00-2893-0 (PDF) (eng)
- 43 Sukupuolisilmäläsit käyttöön! Loppuraportti.
ISBN 978-952-00-2870-1 (nid.) ISBN 978-952-00-2871-8 (PDF)
- 44 Joukkoruokailun kehittäminen Suomessa. Joukkoruokailun seuranta- ja kehittämistyöryhmän toimenpidesuositus. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2894-7 (PDF)
- 45 Kaisa Jaakkola, Pekka Huuhtanen, Irja Kandolin. Psykososiaalisten työolojen kehitys vuosina 1997-2008.
ISBN 978-952-00-2895-4 (nid.) ISBN 978-952-00-2896-1 (PDF)
- 46 Toimiva terveyskeskus. Toimeenpanosuunnitelma. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2899-2 (PDF)
- 47 Nuorten terveystapatutkimus 2009. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2009. (Vain verkossa) ISBN 978-952-00-2902-9 (PDF)
- 48 Suomen romanipoliittinen ohjelma. Työryhmän esitys. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2911-1 (nid.) ISBN 978-952-00-2912-8 (PDF)
- 49 Opiskeluterveydenhuollon kustannukset ja järjestämistapaehdotukset. Työryhmämuistio. (Vain verkossa) ISBN 978-952-00-2917-3 (PDF)
- 50 Taina Riski. Naisiin kohdistuva väkivalta ja tasa-arvopolitiikka. Tasa-arvoselonteon taustaselvitys.
ISBN 978-952-00-2930-2 (nid.) ISBN 978-952-00-2931-9 (PDF)
- 51 Kristiina Brunila. Sukupuolten tasa-arvo korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa.
ISBN 978-952-00-2932-6 (nid.) ISBN 978-952-00-2933-3 (PDF)
- 52 Heli Kuusi, Ritva Jakku-Sihvonen, Marika Koramo. Koulutus ja sukupuolten tasa-arvo. ISBN 978-952-00-2934-0 (nid.) ISBN 978-952-00-2935-7 (PDF)
- 53 Raija Julkunen. Työelämän tasa-arvopolitiikka. ISBN 978-952-00-2924-1 (nid.) ISBN 978-952-00-2925-8 (PDF)
- 54 Anne-Maria Holli, Marjo Rantala. Tasa-arvoviranomaisten institutionaalinen asema.
ISBN 978-952-00-2926-5 (nid.) ISBN 978-952-00-2927-2 (PDF)
- 55 Johanna Lammi-Taskula, Minna Salmi, Sanna Parrukoski. Työ, perhe ja tasa-arvo.
ISBN 978-952-00-2928-9 (nid.) ISBN 978-952-00-2929-6 (PDF)
- 56 Sosiaali- ja terveysministeriön toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2011-2014. (Vain verkossa) ISBN 978-952-00-2940-1 (PDF)
- 57

- 58 Lasten ja nuorten tupakoimattomuuden edistäminen – yhteinen vastuumme
ISBN 978-952-00-2905-0 (nid.) ISBN 978-952-00-2906-7 (PDF)
- 59 Terveysthuollon laitosturvallisuuden kehittäminen. Työryhmämuistio.
(Vain verkossa) ISBN 978-952-00-2948-7 (PDF)
- 60 Vakiintumisen vuodet. Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan neuvottelukunnan
toimintakausi 2006-2009. (Vain verkossa) ISBN 978-952-00-2949-4 (PDF)
- 61 Rauno Ihalainen, Pekka Rissanen. Kuntoutuslaitos selvitys 2009. Kuntoutuslaitosten
tila ja selvitysmiesten ehdotukset kuntoutuslaitostoiminnan kehittämiseksi. (Moniste)
ISBN 978-952-00-2950-0 (nid.) ISBN 978-952-00-2951-7 (PDF)
- 62 Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) ehdotukset sosiaaliturvan uudistamiseksi.
(Moniste)
ISBN 978-952-00-2952-4 (nid.) ISBN 978-952-00-2953-1 (PDF)
- 63 Simo Pokki. Päivähoitopalvelun valinnanvapauden lisääminen kuntarajat ylittämällä.
Selvityshenkilön raportti. (Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2954-8 (PDF)
- 64 Politiskt program för romerna i Finland. (Endast på webben)
ISBN 978-952-00-2966-1 (PDF)
- 65 Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2008-2011. Seurantareportti syyskuu 2009.
(Vain verkossa)
ISBN 978-952-00-2967-8 (PDF)
- 66 Regeringens jämställdhetsprogram 2008-2011. Uppföljningsrapport hösten 2009.
(Endast på webben)
ISBN 978-952-00-2968-5 (PDF)

